

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЗАКАРПАТСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

СХВАЛЕНО

Вченою радою
КЗ «ЗІППО» ЗОР
«12» січня 2026 р.,
протокол № 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. директора Комунального
закладу «Закарпатський інститут
післядипломної педагогічної
освіти» Закарпатської обласної
ради

(підпис)

Сивохоп Я.М.
(прізвище та ініціали)

**ПРОГРАМА
підвищення кваліфікації педагогічних працівників
щодо набуття (вдосконалення) компетентностей
із здійснення наставницької діяльності**

Ужгород – 2026

Розробник: Комунальний заклад «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради (Шевчук В.В., завідувачка навчально-методичного кабінету практичної психології, соціальної роботи та моніторингу якості освіти Комунального закладу «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради).

Напрямок підвищення кваліфікації: набуття (вдосконалення) компетентностей з впровадження наставницької діяльності.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників щодо набуття (вдосконалення) компетентностей із здійснення наставницької діяльності (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.05.2023 № 516).

Термін дії програми: з 19.01.2026 до 30.12.2030 року.

Рецензенти:

Сивохоп Ярослав, кандидат педагогічних наук, доцент, виконуючий обов'язки директора Комунального закладу «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради.

Іваць Оксана, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри теорії і методики професійної освіти та інноваційних технологій Комунального закладу «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Програма підвищення кваліфікації педагогів для набуття (вдосконалення) компетентностей із здійснення наставницької діяльності (далі – Програма) розроблена відповідно до державної політики професійного розвитку педагогічних працівників, а також згідно з законодавством (законів України «Про професійний розвиток працівників», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Положення про педагогічну інтернатуру (наказ МОН від 25 жовтня 2021 року № 1128, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2021 р. за №1670/37292), Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (постанова КМУ від 21 серпня 2019 р. № 800), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (розпорядження КМУ від 14 грудня 2016 року № 988-р.) та з урахуванням змісту Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23 грудня 2020 р. № 2736).

Актуальність Програми зумовлена розбудовою системи професійної підтримки педагогічних працівників шляхом впровадження наставництва, зокрема в контексті запровадження педагогічної інтернатури. Наставництво є складовою професійного розвитку педагогічних працівників та сприяє: професійно-педагогічній адаптації педагогів (зокрема тих, кого призначено вперше на посаду педагогічного працівника) до умов педагогічної діяльності; формуванню сприятливого мікроклімату та відчуття соціально-психологічного комфорту; встановленню доброзичливих взаємовідносин із усіма учасниками освітнього процесу; набуттю та вдосконаленню професійних компетентностей, педагогічної майстерності; формуванню поваги до професії й сумлінного ставлення до трудової діяльності. У зв'язку з цим постає потреба у підвищенні кваліфікації педагогів, що можуть здійснювати наставницьку діяльність, сприятимуть формуванню інститутів наставництва у закладах освіти, розвитку професійних спільнот наставників в Україні.

Цільова група: педагогічні працівники з досвідом педагогічної діяльності (як правило, не менше п'яти років), які здійснюватимуть супровід та підтримку педагогічних працівників, зокрема новопризначених, для набуття (вдосконалення) ними фахової майстерності та провадження педагогічної діяльності.

Обсяг (тривалість): 15 год (0,5 кредита ЄКТС).

Особливості реалізації програми. Реалізація програми передбачає залучення фахівців/-чинь, які пройшли попередню підготовку у сфері наставницької діяльності.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: розвиток загальних і професійних компетентностей педагогічних працівників, які необхідні для здійснення наставницької діяльності у закладах освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

ознайомити з теорією та практикою наставництва в Україні й закордонних освітніх системах;

ознайомити з нормативно-правовими документами, що визначають мету, завдання наставництва та педагогічної інтернатури в Україні;

ознайомити зі структурно-змістовими компонентами профілю педагоганастваника;

формуванати професійні якості й вміння, які є значущими для наставницької діяльності;

вчити добирати відповідні види, форми і методи для здійснення наставницької діяльності;

вчити добирати та застосовувати інструменти для вивчення професійних потреб інтернів;

формуванати здатність і готовність до розроблення програми та звіту педагогічної інтернатури (спільно з інтерном);

забезпечувати супровід та підтримку в педагогічній діяльності інтерна;

удосконалити вміння ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу та іншими суб'єктами освітньої діяльності на засадах партнерства і підтримки.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

емоційно-етична (Б2), здатність до навчання впродовж життя (Д1).

Очікувані результати підвищення кваліфікації. За результатами навчання слухачі оволодіють *знаннями про:*

ціннісні орієнтири наставництва в освіті;

переваги та виклики наставницької діяльності;

зміст нормативно-правових документів, що визначають мету, завдання наставництва та педагогічної інтернатури в Україні;

структурно-змістові компоненти профілю педагога-настваника;

принципи, види, форми і методи настваництва;

етапи настваницкої діяльності;

сутність компетентностей та трудових функцій, що визначені у Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти»,

«Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» для планування професійного розвитку інтерна;

чинники успішної професійної адаптації інтернів;

андрагогічні підходи у роботі з інтернами.

За результатами навчання слухачі набудуть (удосконалять) *уміння, навички та способи діяльності*:

здійснювати самооцінювання необхідних компетентностей для ефективного наставництва;

визначати та застосовувати продуктивні форми і методи наставництва;

планувати й організовувати наставницькі зустрічі;

забезпечувати супровід та підтримку професійного розвитку інтернів задля набуття (вдосконалення) ними педагогічної майстерності, самооцінювання професійної діяльності;

сприяти створенню комфортних умов для професійної діяльності інтернів;

добирати та застосовувати інструменти для виявлення рівня сформованості загальних і професійних компетентностей, визначення індивідуальних професійних потреб інтернів;

розробляти (разом з інтерном) програму і звіт педагогічної інтернатури;

здійснювати моніторинг виконання програми педагогічної інтернатури;

налагоджувати ефективну взаємодію з учасниками освітнього процесу та іншими суб'єктами освітньої діяльності на засадах партнерства і підтримки.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації включають: підсумкове тестування. Для отримання документа про підвищення кваліфікації необхідно набрати не менше 60% від загальної кількості балів у підсумковому тесті.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат про підвищення кваліфікації.

Вартість. 375 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. НАСТАВНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ					
Тема 1.1. Цінність наставництва для освіти та професійного розвитку педагогічних працівників	2	–	–	–	2
Тема 1.2. Профіль наставника	–	2	–	–	2
Тема 1.3. Організація процесу наставництва у закладі освіти	–	2	–	–	2
Разом за модулем	2	4	–	–	6
МОДУЛЬ 2. НАСТАВНИЦТВО В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕРНАТУРИ					
Тема 2.1. Нормативно-правове забезпечення функціонування педагогічної інтернатури в Україні	2	–	–	–	2
Тема 2.2. Професійна адаптація інтерна до педагогічної діяльності	–	2	–	–	2
Тема 2.3. Розроблення та реалізація 1 програми педагогічної інтернатури	–	4	–	–	4
Разом за модулем	2	6	–	–	8
Підсумкові заходи	–	–	–	1	1
Усього	4	10	–	1	15

Програмою передбачено інтерактивні лекційні заняття.

Особливістю практичних занять є виконання вправ, проведення досліджень, аналіз конкретних ситуацій і розв'язання професійних кейсів.

Самостійна робота передбачає індивідуальну роботу над проєктами, підготовку доповідей, розроблення навчально-методичних матеріалів чи виконання інших видів діяльності відповідно до змісту програми.

Підсумковими заходами є тестування, захист проєктів, презентація індивідуальних портфоліо, самооцінювання, які сприятимуть комплексній оцінці засвоєння матеріалу й формуванню навичок систематизації та аналізу отриманих знань, диференційовані за групами учасників.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. НАСТАВНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Тема 1.1. Цінність наставництва для освіти та професійного розвитку педагогічних працівників

Поняття про наставництво. Мета і завдання наставництва в освіті.

Наставництво у закордонних освітніх системах (досвід європейських країн). Досвід наставництва в Україні.

Диференціація понять «наставництво», «коучінг», «супервізія» та інші.

Переваги та виклики впровадження наставництва у закладах освіти та для професійного розвитку педагогічних працівників.

Тема 1.2. Профіль наставника

Передумови успішного наставництва.

Структурно-змістові складові профіля педагога-наставника: цінності, комунікативні та організаційні навички, вміння підтримувати та мотивувати, здатність до співпраці, відповідальність та професійна етика, обізнаність в інформаційних технологіях, здатність до критичного мислення та рефлексії, емоційна стабільність, інноваційність, здатність до самооцінювання та самовдосконалення, дотримання академічної доброчесності та інші.

Характеристика основних ролей педагога-наставника: фасилітатор, консультант, тренер та інші. Самооцінювання педагогічним працівником компетентностей, необхідних для ефективного наставництва.

Тема 1.3. Організація процесу наставництва у закладі освіти

Принципи наставництва (добровільність, гуманізм, людиноцентризм, партнерство, відкритість, конфіденційність, об'єктивність, прогностичність). Види наставництва: формальне та неформальне наставництво. Форми наставництва: індивідуальне, групове, онлайн-наставництво. Методи наставництва (бесіда, спостереження, SWOT-аналіз, метод кейсів, проблемні та проєктивні методи, рефлексія та інші).

Етапи наставницької діяльності: планування, моніторинг, аналіз, застосування.

Особливості проведення наставницьких зустрічей (консультування, рефлексія та зворотній зв'язок). Роль стилів спілкування для наставницької діяльності. Мовно-комунікативні акценти під час наставництва (недискримінація та повага до відмінностей, етика спілкування та інше).

МОДУЛЬ 2. НАСТАВНИЦТВО В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕРНАТУРИ

Тема 2.1. Нормативно-правове забезпечення функціонування педагогічної інтернатури в Україні

Нормативно-правова база організації педагогічної інтернатури у закладі освіти (Закон України «Про повну загальну середню освіту», Положення про педагогічну інтернатуру). Мета і завдання педагогічної інтернатури. Роль керівників (директорів) закладів освіти щодо впровадження педагогічної інтернатури. Вплив автономії закладу освіти та академічної свободи на функціонування педагогічної інтернатури.

Основні документи під час педагогічної інтернатури: наказ про організацію педагогічної інтернатури, програма педагогічної інтернатури, звіт про виконання програми педагогічної інтернатури.

Роль центрів професійного розвитку педагогічних працівників запровадженні педагогічної інтернатури.

Тема 2.2. Професійна адаптація інтерна до педагогічної діяльності

Поняття «професійна адаптація інтернів» та види професійної адаптації. Чинники, що впливають на успішну адаптацію інтернів до педагогічної діяльності. Проблеми адаптації інтернів та шляхи їх вирішення. Андрагогічний підхід у роботі з інтернами.

Професійний імідж наставника та вплив колективу закладу освіти на професійно-педагогічну адаптацію інтернів.

Права та обов'язки педагога-наставника й інтерна. Роль професійних спільнот та центрів професійного розвитку педагогічних працівників під час адаптації інтернів до педагогічної діяльності.

Тема 2.3. Розроблення та реалізація програми педагогічної інтернатури

Діагностування рівня сформованості загальних і професійних компетентностей, визначення індивідуальних професійних потреб інтерна для розроблення програми педагогічної інтернатури (із використанням Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»).

Орієнтовні складові та приклади програми педагогічної інтернатури. Особливості реалізації та моніторинг виконання програми педагогічної інтернатури.

Підготовка звіту про виконання програми педагогічної інтернатури. Орієнтовні складові звіту. Шляхи подальшого професійного розвитку інтерна.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

З метою закріплення здобутих знань, формування практичних навичок та перевірки розуміння матеріалу учасники виконують практичні завдання, які відповідають тематиці програми та очікуваним результатам навчання.

Орієнтовні типи практичних завдань:

аналіз ситуацій/кейсів (розбір професійних ситуацій з практики учасників; вирішення педагогічних задач; обговорення варіантів дій в етичних або конфліктних ситуаціях) тощо;

розробка методичних матеріалів (створення планів уроків, занять, тренінгів; розробка презентацій, дидактичних матеріалів; написання алгоритмів дій або інструкцій);

практичні тренінгові вправи (рольові ігри (моделювання ситуацій); робота в групах, парах);

проектна робота (розробка та презентація мініпроектів);

виконання тестових/діагностичних завдань (рефлексійні анкети, опитування, самооцінювання);

робота з нормативними документами (аналіз змін у законодавстві; оцінка відповідності освітньої діяльності вимогам державних стандартів) тощо.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800, із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2019 р. № 1133. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.01.2026).

2. Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.01.2026).

3. Положення про педагогічну інтернатуру: Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 жовтня 2021 р. № 1128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 24 грудня 2021 р. за № 1670/37292. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1670-21#Text> (дата звернення: 19.01.2026).

4. Про анкету самооцінювання: Наказ Державної служби якості освіти України від 29 березня 2021 № 01-11/26. URL: <https://sqe.gov.ua/law/pro-anketu-samoocinyuvannya/> (дата звернення: 19.01.2026).

5. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та

сільського господарства України від 23 грудня 2020 р. № 2736-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 19.01.2026).

6. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 19.01.2026).

Основна література

1. Ефективність онлайн-ресурсів для навчання вчителів: звіт за результатами соціологічного дослідження методом фокусованих групових та індивідуальних інтерв'ю (скорочено). Дослідницьке бюро Соціологіст. Харків, 2020. 96 с. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/pptx_onlajn-osvita_zvit_short.pdf

2. Марчук А. В. Андрагогіка: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 300 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3218/1/andragogika.pdf>

3. Програма шкільного наставництва в Україні: посібник. British Council. 66 с. URL: <https://surl.lu/mwcdjr>

4. Рівний рівному: посібник для менторів Укл. О. Іваннік. Київ, 2015. 57 с. URL: <https://insha-osvita.org/article/posibnyk-dlia-mentoriv-rivnyi-rivnomu/>

5. Савич Ж. В. Наставництво як інструмент адаптації нових працівників у закладах освіти: практикум. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 52 с. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/nastavnycztvo-posibnyk.pdf.pdf>

6. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів: порадник для супервізорів (наставників). USAID, 2018. 60 с. URL: <https://barna-consult.com/wp-content/uploads/2021/10/Superviziya-Poradnyk-VF-Krok-za-krokom.pdf>

7. Уварова А. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти: посібник / упоряд. П. Гоч. Центр Інноваційної освіти «Про. Світ», 2019. 60 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>